SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. CI. No. 217. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, NOVEMBER 15, 1994. CENTS 50 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК ВІВТОРОК, 15-го ЛИСТОПАДА 1994 Ч. 217. РІК CI

РУХ ПРОТЕСТУЄ

Київ (Р. Р.). — Тут у середу, 9-го листопада, після 10-денної праці в комісіях, українські парляментаристи зібралися на пленарне засідання сесії Верховної Ради України.

Перед початком засідання голова Народного Руху України і депутат Вячеслав Чорновіл склав заяву парляментарної фракції Руху з приводу подій у Києві 7-го листопада. У заяві фракції Руху сказано: „7-го листопада 1994 року в Києві відбулося дві маніфестації: скорбний похід пам'яті жертв комунізму, очолюваний священиками і народними депутатами, зібрав понад 20,000 киян, небайдужих до долі держави. Порівняно нечисельну колону прихильників комуністичних ідей очолював лідер КПУ Симоненко. В колоні несли транспоранти антидержавного, антиукраїнського змісту. На мітинґу лівих сил звучали заклики до повалення української держави, до насильства і беззаконня".

Автори заяви назвали неприпустимим втручанням у внутрішні справи сьогодні суверенних держав заклики комуністів до відновлення СССР, революційного повалення конституційнної влади, глумління над українською державною символікою, яку називали бандерівською. Фракція НРУ вважає, що з вини київської міської адмінстрації, яка не зуміла поставити маніфестантів у рівні умови, сталося зіткнення колони національно-демократичних сил із загоном міліції особливого призначення (ЗМОП). Жорстоко побито учасників скорбного походу, в тому числі жінок. Заполітизовані керівники міста, очолювані Косаківським, втягнули в небезпечне протистояння на боці лівих сил київську міліцію.

Фракція Руху вимагає від прократури: розслідити антидержавну, антиконституційну діяльність нинішнього КПУ і в судовому порядку вирішити питання про її заборону; провести розслідування антидержавних акцій, закликів до насильства й повалення існуючого ладу; за сприяння антидержавній комуністичній акції, притягнути до відповідальности заступника прокурора Києва Ю. Морозова та керівників правоохоронних органів, які брали участь у забезпеченні проведення цієї акції та вдалися до побиття мирних учасників скорбного походу.

У заяві фракції Руху міститься також вимога до Верховної Ради України негайно розглянути питання про порушення конституційних законів головою Київської Міської Ради Леонідом Косаківським і припинення його уповноважень. Рух вимагає опублікування правдивої інформації про перебіг подій і про чисельність маніфестацій, які відбулися 7-го листопада в Києві. „Злочин, обман і підступність мають бути покарані!" — пишуть автори заяви.

Після оголошення заяви, депутати почали обговорювати плян праці на тиждень. На сесії зареєструвалося 311 депутатів, участь у пленарному засіданні взяли Президент України Леонід Кучма і прем'єр-міністер Віталій Масол. Прозвучала різка критика щодо дій Президента і Уряду та підвищення цін. Виступаючи в парляменті, В. Масол сказав, що ухвалені Урядом постанови про ціноутворення в умовах реформування економіки та уніфікації валютного курсу є чи не найпершою спробою зробити ціну ефективним економічним важелем, який стимулюватиме виробництво. Дуже важливим у цьому пляні В. Масол вважає також скорочення обсягів державного регулювання цін і тарифів, збільшення прав регіонів у сфері ціноутворення. Він застерігає, що позитивних результатів відразу очікувати не можна, навпаки, що Україну чекають важкі часи.

Дотації з державного бюджету покищо збережуться тільки для вугільної промисловости, сільського господарства і комунальної сфери. Ціни на продукти і товари все ще зростатимуть, але в 1995 році вони почнуть зменшуватися, сказав Масол.

ВНЕСЕНО ПРОТЕСТ ДО ФЕДЕРАЛЬНОЇ КОМІСІЇ ЗАСОБІВ ІНФОРМАЦІЇ

Джерзі Сиїі, Н. Дж. — Загальне обурення української спільноти на програму „60 хвилин" телевізійної мережі Сі-Бі-Ес, що відбудеться 23-го жовтня п. н. „Огидне обличчя свободи" не вгаває, тим більше, що дотеперішні заходи, протести і відвідини продюсера телевізійної мережі Сі-Бі-Ес українською делегацією не принесли досі ніяких конкретних вислідів.

У четвер 10-го листопада, Український Конгресовий Комітет Америки вніс офіційний протест до Федеральної комісії засобів інформації, покликуючись на закон про справедливість, який вимагає від публічних передач, щоб вони віддавали у відповідь на контровесійні програми, які мають загальне значення, такий самий час для їх вияснення і щоб тим передача показувала різні насвітлення цієї самої справи.

Виготовлений на цій підставі протест проти телевізійної мережі Сі-Бі-Ес і тих телевізійних станцій, що з нею співпрацюють в Олбані, Балтиморі, Баффало, Клівленді, Чикаго, Дітройті, Гартфорді, Лос Анджелесі, Маямі, Міннеополісі, Ню Йорку, Філядельфії і Вашінгтоні, зложено до комісії, підкреслюючи, що програма образила 1.5 мільйона американських громадян українського походження, які не отримали ніякої сатисфакції від Сі-Бі-Ес, щоб мати можливість виявити другу сторону медалі і опрокинути закид „ґенетичного антисемітизму". До протесту залучено меморандум на сім сторінок друку з точками, які дають докази на те, що можна було б зготовити програму, яка представила б цілу справу в іншому світлі, включно із повною заявою рабина Якова Д. Блайха, як представника жидівського населення України.

Поруч із тим протестом іде дальше кампанія писання листів до спонзорів програм Сі-Бі-Ес з поданням причини, чому вони повинні вимагати від телевізійної мережі Сі-Бі-Ес повної реакції на програму передану 23-го жовтня. Крім того кожної п'ятниці в Головній канцелярії УНСоюзу відбуваються наради в справі дальших акцій.

Створено Конституційну комісію

Київ (Р. Р.). — Тут у четвер, 10-го листопада, на ранньому засіданні депутати Верховної Ради затвердили повний склад Конструційної комісії, ухваливши, що вона припинить діяльність після затвердження нової конституційної України.

Президент України запропонував до складу комісії 15 кандидатів. Членами Конституційної комісії стали: науковий консультант Президента з правних питань, віцепрезидент Академії Правних Наук Федір Бурчак; голова Фонду сприяння становленню і розвиткові місцевого та реґіонального самоврядування України Ігор Бутко' радник Президента з питань макроекономіки Анатолій Гальчинський' радник Президента з питань реґіональної політики Володимир Гриньов; голова Львівської Обласної Ради Микола Горинь; голова Київської Міської Ради Леонід Косаківський; голова Харківської Обласної Ради Олександер Масельський; народний депутат України Олександер Ємець; віцепрем'єр-міністер з питань гуманітарної політики Іван Курас; міністер юстиції України Василь Онопенко; міністер зовнішньо-економічних зв'язків Сергій Осика; голова адміністрації Президента Дмитро Табачник; заступник голови адміністрації Президента Леонід Підпалов; ректор Української Юридичної Академії Василь Тапій; керівник Юридичного управління адміністрації Президента Іван Тимченко: від Автономної Республіки Крим письменник Володимир Терехов; голова Конституційного Суду України Леонід Юзьков.

Співголовами Конституційної комісії є Президент України Л. Кучма і голова Верховної Ради України Олександер Мороз. Секретарем комісії призначено керівника групи адміністрації Президента у зв'язках з Верховною Радою Альберта Корнєєва. Увійшло до комісії по дві особи від Верховного Суду, від Арбітражного Суду та від Генеральної прокуратури України. Від Верховної Ради увійшло до комісії також 15 осіб.

Володимир Стретович запропонував вирішити хто надалі працюватиме над створенням конституції України, оскільки вже є три офіційних проєкти конституції, вісім неофіційних і ще продовжують надходити пропозиції від партій, організацій та окремих громадян. Не вирішено також питання хто і як буде ухвалювати конституцію. Верховна Рада, всеукраїнський референдум чи установчі збори? Після короткого обміну думок вирішено, що про це мають подумати члени Конституційної комісії.

Верховна Рада постановила, що наступного тижня депутати працюватимуть на пленарних засіданнях від 10 до 12-ої години, а опісля — у комісіях. Якщо цей режим праці виявиться ефективним, то його затвердять.

В Росії трісла ще одна нафтова труба

Усінськ, Комі. — Після того, як урядові Росії не вдалося приховати поважні маштаби аварії нафтової труби в Усінську, російські експерти признали, що без сприяння закордонних спеціялістів не зможуть ліквідувати наслідки цієї катастрофи.

Першими висловили готовість допомогти керівники п'ятьох американських компаній з Аляски, які виготовляють труби і різні механізми в ділянці екології. Вони приїхали в Усінськ у складі делеґації, очоленої губернатором стейту, генеральним секретарем асоціяції держав „Північний форум" Волтером Гікелом.

Після ознайомлення з конкретною ситуацією на занечищеній нафтою північній російській річці Печорі, американська делеґація прийняла рішення передати для республіки Комі найновіші технології і машини дла ліквідації наслідків катастрофи.

А тим часом 60 кілометрів на північ від Усінська сталася нова катастрофа нафтової труби. У висліді в річку виллялося ще щонайменше 13,000 тонн нафти, яку було підпалено. Вогонь від пожежі тягнеться на декілька кілометрів.

Представники російського відділу міжнародної природоохоронної організації „Ґрінпіс" повідомили, що в новому розриві труби винні нафтодобувні підприємства, які, знаючи про попередню катастрофу, не припинили помпування нафти з-під землі.

Українські науковці виступають на конвенції славістів

Філядельфія (О. Опанасюк). — 17-20-го листопада цього року у Філядельфії в приміщенні готелю Відгем Френклін Плаза відбудеться чергова річна конвенція Американської Асоціяції для Сприяння Слов'янським Студіям (АААСС). У програму конвенції включено низку сесій, панелів та поодиноких виступів, присвячених українській тематиці.

Сесію „Дмитро Чижевський (1894-1977): спадщина вченого" (субота 19-го листопада, год. 4:15-6:15 по полудні спонзорує НТША. Будуть відчитані доповіді „Спогади учня: пам'ятаючи Дмитра Чижевського" (Зоя Юрів з університету Ню Йорку), „Дмитро Чижевський та література середньовічної України" (Ярослав Розумний, Манітобський університет в Канаді), „Редуктивна концепція літературної історії Чижевського" Іван Фізер, Раттерс університет). Предсідник — Леонід Рудницький з Ла Салл університету. НТШ спонзорує теж панель, присвячений українській ортографії. Учасники: Лариса Онишкевич, Юрій Шевельов, Леся Гумецька, Мирослава Знаєнко і І. Коропенко (Київський Університет).

На сесії „Церква в Україні: екуменічна перспектива (п'ятниця, 18-го листопада 10:15 год. вранці прозвучать виступи „Криза Церкви сучасної України" (Патріція Герлиґі, Бравн університет), „Осполітік Ватикану: наглядний приклад — Українська Католицька Церква" (Андрій Сороковський, Гарвардський університет). Дискутанти: Леонід Рудницький та Любомир Гайда (Лойола університету).

КИЇВ. — Колишній Президент України Леонід Кравчук сказав, що гривню можна вводити тільки після стабілізації фінансової системи. Грошова реформа може бути паралельною або одномоментною, але це залежить від того, чи нададуть фінансову допомогу міжнародні фінансові організації. А тим часом торгівля має перейти на світові ціни, сказав Президент.

МИКОЛАЇВ. — Учасники засідання Ради соціяльного партнерства, за участю представників Обласної Ради, профспілок та Союзу Промисловців і Підприємців, ухвалили звернення до Президента України з вимогою зупинити дію постанови Кабінету Міністрів про підвищення цін, оскільки ситуація в області загострилася й загрожує вийти з-під контролі.

Міжнародний трибунал почав переслухування військових злочинів в Юґославії

Гаґа, Голляндія. — Тут почав свої перші переслухування Міжнародний кримінальний трибунал у справі військових злочинів на території колишньої Юґославії.

Прокуратор трибуналу Річард Ґолдстовн, ПАР, звернувся до суддів з пропозицією, щоб вони перебрали від німецьких правоохоронних органів справу щодо колишнього начальника концентраку Омарська в Боснії, боснійського серба Душана Тадіча, заарештованопго в Німеччині в лютому цього року. Його звинувачують у численних злочинах, в тому числі військових, проти мирних громадян.

Міжнародний трибунал проголосив також перший у своїй історії звинувачувальний акт щодо колишнього начальника концентраційного табору в Боснії Драгана Ніколіча, безпосередньо причетного до вбивств і страшних знущань над мирними мешканцями. Наказ арештувати Д. Ніколіча прокуратор Д. Ґолдстовн надіслав до адміністрації боснійських сербів, оскільки злочинець проживає на контрольовних ними територіях.

Міжнародний кримінальний трибунал діє на підставі тільки доказів, поза будь-якими політичними мотивами. Секретар трибуналу Тео ван Бовен повідіомив, що продовжується слідство у справі багатьох інших злочинців, і не лише боснійських сербів, але й осіб інших національностей, які брали участь у збройних конфліктах на території колишньої Юґославії.

У СВІТІ

ВЕНЕСУЕЛЯ БУКВАЛЬНО тоне у хвилях злочинности. Поліція вже не дає собі ради з вуличним бандитизмом. Від початку цього тижня у всіх більших містах країни патрулюють військові формації. Міністер оборони Венесуелі Рафаель Монтеро у розмові з журналістами ствердив, що в цій ситуації Національна ґвардія є єдиною надією на відновлення правопорядку. Навіть у Каракасі, столиці Венесуелі, щодня гине щонайменше 10 громадян. А від початку цього року бандити здійснили понад 3,500 вбивств, 2,800 зґвалтувань, 136,000 злочинів проти приватної власности.

ЧИСЛО ЖЕРТВ у Єгипті, спричинених великими зливами і пожежами на нафтових сховищах, дійшло до 758 осіб. Прем'єр-міністер країни Атеф Судкі повідомив, що шкоди, заподіяні єгипетській екноміці стихією, перевищують 500 міл. дол. А тим часом з південно-єгипетських провінцій продовжують надходити тривожно вістки. Вода руйнує все нові й нові людські оселі, громадські будівлі, розмиває цвинтарі, виносячи на поверхню десятки трупів. Насувається загроза спалаху епідемій.

СЛАВНЕ ГРУЗИНСЬКЕ виноробство опинилося під загрозою занепаду, тому уряд нарешті відважився приватизувати дев'ять великих винарень. Оригінальність експерименту полягає в тому, що приватизацію буде здійснено в обмін на врожай цього року.Урядове рішення передбачає, що 10 відсотків загальної вартости винарень приватизують виноградарі, які мусять здати виноград у кількості, яка відповідає їхній частці власности, і встановлює закупівельну ціну 200 дол. за тонну. А до 1-го липня 1995 року власники приватних фабрик повинні сплатити вартість основних фондів, при чому оплата може відбутися готовою продукцією, тобто вином.

КОЛИШНІЙ ГЕНЕРАЛ совєтського КҐБ Олеґ Калуґін в інтерв'ю для телевізійної станції Ей-Бі-Сі ствердив, що в австралійській розвідці у кінці 70-их років діяв совєтський шпиґун і, може, й не один. О. Калуґін назвав великі суми грошей, які систематично Москва видавала тому своєму аґентові, і припустив, що „рука Москви" в Австралії діє дотепер.

ЦИМИ ДНЯМИ список невинних жертв бандитизму у Південно-Африканській Республіці поповнив колишній провідник африканської голляндської реформаторської Церкви, вчений зі світовим ім'ям, 66-річний доктор богослов'я Йоган Гайнс. Злочинець вистрілив у нього, коли Й. Гайнс стояв коло вікна у своєму будинку. Колись Й. Гайнс був твердим прихильником системи апартеїду, однак згодом зревідував ті свої переконання і став виступати за рівні права всіх расових і етнічних груп країни.

КИТАЙСЬКА ВЛАДА, прагнучи створити добре враження на світову громадськість перед призначеною на 15-го листопада зустріччю в Індонезії керівників країн — членів організації Азіятсько-Тихоокеанського співробітництва, звільнила з тюрми вісім політичних в'язнів. Четверо з них були заарештовані в кінці 1980-их років за участь у демократичних рухах, а четверо належали до борців за незалежність Тібету.

ХОЧ СВІТОВИЙ ринок орхідей оцінюється тепер в 180—190 міл. дол., спеціялісти вважають, що попит на ці екзотичні квіти далі зростатиме. Перед у цій ділянці веде Сінґапур. Його плянтації орхідей досягають 210 гектарів, на них вирощують 80 сортів цих квітів. До кінця сторіччя площа дійде до 350 гектарів, а до існуючих додадуться ще понад десяток нових сортів. Сінґапур є постійним учасником міжнародного квіткового ярмарку в Голляндії і міжнародного фестивалю орхідей в Токіо, де „Краща орхідея року" дістає Ґран-Прі.

НА ПІВНІЧНО-ЗАХІДНІ італійські провінції впали такі зливи, яких там ніхто не пам'ятає. Загинуло 56 осіб, 28 пропало безвісти. Зруйновано декілька міст і десятки сіл. Ситуація стала причиною невідкладного засідання Національної ради цивільної оборони, на якому головував прем'єр-міністер Італії Сільвіо Берлюсконі. На його думку, першочергові рятувальні і відновлювальні роботи вимагатимуть щонайменше 250 міл. дол. Тим часом італійські метеорологічні служби остерігають, щоі в найближчі дні сильні зливи можуть повторитися.

ЗАСУДЖУЮТЬ ДІЇ ПОСАДНИКА КИЄВА

Київ (Р. Р.). — Комісія Верховної Ради України з питань правової політики рекомендує парляментові розглянути питання про усунення з посади голови Київської Міської Ради Леоніда Косаківського за те, що він знехтував статтями 128, 130 та 132 конституції України та законом про формування місцевих органів влади, згідно з якими виконавчий комітет формує Рада на рекомендацію її постійних комісій. Натомість Л. Косаківський створив виконавчий комітет за своїм власним розсудом і рішенням.

Справа в тому, що протягом двох місяців Київська Міська Рада так і не змогла зформувати виконавчий комітет через опозицію депутатів Київської Міської Ради з групи „Столиця" і її голови Л. Косаківського. Тоді Косаківський звернувся до деяких депутатів України і нібито заручився їх підтримкою та дозволом на одноособове формування виконкому, щоб якось розпочати працю. Комісія Верховної Ради декомендує також розглянути питання про відповідність на своему пості завідуючого відділом у питаннях діяльности рад та органів місцевого самоврядування Секретаріяту Верховної Ради Віктора Волонця.

Асистент Л. Косаківського Андрій Серветник сказав, що уповноваження голів рад ще не врегульовані законом, тому звинувачення на адресу Л. Косаківського безпідставні. Серветник також сказав, що голова комісії Верховної Ради з питань державного будівництва, діяльности рад та самоврядування Олександер Стешенко дав Косаківському письмовий дозвіл діяти самостійно.

О. Стешенко сказав, що протягом двох місяців Київська Міська Рада не здатна працювати, оскільки депутати невдоволені, що на голову обрано Л. Косаківського, а не Володимира Черняка, однак закон перебачає, що порушувати питання про усунення посадника міста має право тільли Президент. Крім того, Стешенко вважає, що Комісія Верховної Ради з правної політики перевищила свої уповноваження. Адже вибори Косаківського визнані дійсними, а бездіяльністю ради через конфлікт голови з депутатською групою „Столиця" можна буде зайнятися тільки після того, як буде ухвалено закон про місцеві ради.

Представник депутатської групи „Столиця" Олександер Чорноволенко вважає, що призначений Косаківським виконком, не дозволяючи демократам вийти на Хрещатик 7-го листопада, „загравав з комуністами, щоб домогтися їхньої прихильности під час розгляду в парляменті питання про резиґнацію Косаківського".

ТЕРНОПІЛЬ. — Президент Леонід Кравчук під час зустрічі зі своїми виборцями прокоментував виступ Олександра Соженіцина на російській телевізії, під час якого Солженіцин неґатив-но оцінив діяльність Кравчу-ка. Таке неґативне ставлен-ня, на думку Л. Кравчука, викликане тим, що 8-го грудня 1991 року він разом з президентом Росії Борісом Єльцином та головою Верховної ради Білорусі Станіславом Шушкевичем, підписав угоду про створення СНД замість СССР. За це, сказав Л. Кравчук, йому й досі дорікають деякі партії України. Біловезькі угоди, за словами Кравчука, справді несуть певну загрозу нового об'єднання України з Росією. Проте, розвалювати СНД також не варто, бо це ще більше буде загрожувати збереженню Україною незалежности. Солженіцин виступає проти СНД і за створення слов'янської держави, у складі якої будуть Росія, Україна і Білорусь.

В АМЕРИЦІ

У ЧЕТВЕР, 10-ГО ЛИСТОПАДА, президент Билл Клінтон зарядив знесення збройного ембарґо проти уряду Боснії. Ідучи проти волі своїх европейських союзників, він дав наказ американським збройним силам, зокрема морській фльоті, не зупиняти кораблів, які везуть зброю до Боснії та Хорватії. Крім того зупинено обмін розвідчими звітами про пачкування зброї, що дуже напружить ситуацію між ЗСА та Анґлією, як й іншими членами НАТО. Все це тому, що минулого літа Конґрес проголосував над припиненням будь-яких фондів на дії пов'язані з боснійським ембарґо з днем 15-го листопада.

НОВООБРАНИЙ ҐУБЕРНАТОР нюйоркського стейту Джордж Патакі, минулого четверга, 10-го листопада, довідався про те, що у спадку від попереднього ґубернатора Маріо Квомо та його уряду він одідичив 4 біл. дол. недостачу у бюджеті на наступний рік. Хоча немало стурбований такою новиною, він все ж таки запевнив мешканців цього стейту, що не відступить від своєї виборчої обіцянки зменшити податки від заробітків впродовж наступних чотирьох років на 25 відсотків.

З УВАГИ НА ТАКУ ВСЕНАРОДНУ перемогу республіканських кандидатів у виборах минулого вівтірка, 8-го листопада, аналітики уважають, що існує можливість зміни денного порядку в майбутніх рішеннях Конґресу. На їхню думку республіканці почнуть вносити свої пропозиції, починаючи від зменшення податків, зміни правил урядової допомоги потребуючим до зменшення закордонної допомоги. Коментарі окремих республіканських законодавців підтверджують припущення аналітиків, що денний порядок у Вашінґтоні таки зазнає змін.

НАПЕРЕДОДНІ СВОГО ВІД'ЇЗДУ до Азії на зустріч-конференцію в економічних справах з керівниками країн азійського реґіону, президент Билл Клінтон звернувся до республіканців, щоб підтримали його заходи в справі вільної торґівлі. Він підкреслив той факт, що республіканська партія має за собою традицію підтримки вільної торґівлі, тому до них він і звертається, щоб в Конґресі посприяли його намаганням перевести в життя цей важливий задум вільної світової торґівлі.

МИНУЛОГО ТИЖНЯ ПРЕЗИДЕНТ Билл Клінтон призначив Патришу Флемінг, колишню асистентку секретаря Департаменту здоров'я і людських послуг, на пост директора програм АЦДС у Білому Домі. П.Флемінг приходить на місце Крістін Геббі, яка зрезиґнувала після 11 місяців, заявивши, що вимоги людей робити якісь драстичні заходи у справі хвороби були занадто великими до її спроможностей.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.

Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінгтоні: (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс.)

Передплата на рік $55.00, на півроку $32.00, на 3 місяці $17.00.
Для членів УНСоюзу $30.00 річно. За кожну зміну адреси $1.00.
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

До приїзду Президента України

Впродовж минулих поверх трьох років ми мали нагоду зустрічати, вітати і розпитувати чимало відвідувачів з України, які приїздили в різному характері. Були між ними письменники, професори, члени Академії Наук, члени Верховної Ради, були й члени державної верхівки.

Приїздив перший Президент України Леонід Кравчук, колишній міністер оборони Костянтин Морозов, колишній міністер закордонних справ Анатолій Зленко, ми мали нагоду познайомитися не тільки із активними діячами культури й політики, але й тими, які творили етап державного будівництва — від самих початків існування держави по нинішній день. Вже після останніх президентських виборів приїздили сюди новий міністер закордонних справ Геннадій Удовенко і голова Верховної Ради Олександер Мороз. Коли цього тижня прибуде з офіційними відвідинами теперішній Президент Леонід Кучма, ми будемо мати нагоду перевірити з найавторитетніших уст все те, що нас цікавить, бентежить, тішить і турбує, про дійсність теперішньої України.

Тепер буде також нагода перевірити становище американської державної верхівки до України, чи останнє договорення президента Билла Клінтона з Борисом Єльцином про поділ Европи на „сфери впливів", з признанням Росії „сфери впливів" на Сході Европи, знайшло дуже виразне і рішуче заперечення у виступі Г. Удовенка на Генеральній асамблеї Об'єднаних Націй. Ясно, що Удовенко міг заявити це тільки за згодою від Кучми. Треба сподіватися, що під час відвідин президента Л. Кучми у Вашінгтоні про ту нещасну „сферу впливів" не буде мови.

Зустріч Президента України з українською громадою у Ню Йорку дасть нагоду нашій громаді ще раз заманіфестувати нашу щиру й сердечну підтримку обраному народом Президентові. Його дотеперішні виступи розчарували „соціялістів", які думали, що недавній директор найбільшої в світі фабрики ракет буде схилятися радше до частинної державою контрольованої економіки України, особливо до збереження колгоспної системи у сільському господарстві. Але Л. Кучма — людина освічена і практична: він свідомий, що не може переговорювати зі західнім світом фінансів і торгівлі, якщо той світ не знатиме, що він, Президент України, є за перехід на вільний ринок, що є рівнозначне з приватизацією не тільки дрібних підприємств, але й землі. Зберігання в Україні все ще адміністраційної системи рад та колгоспної системи в сільському господарстві — це анатема для української діяспори, зокрема для української громади в Америці, найбільшої у світі країни, де приватна власність, приватна ініціятива і суперництво найтісніше пов'язані з цілим тутешнім життям. Під час свого недавнього перебування у Канаді Леонід Кучма ставився до своїх розмов про економіку з не меншою увагою, як до розмов політичного характеру.

Зустріч з Президентом України Леонідом Кучмою — це для нашої громади честь і приємність, це свято, бо така зустріч наявне, найбільш реальне потвердження чуда постання української держави у 1991 році. Далека від України діяспора не мала великого впливу на народження держави від Сяну по Дін і ми маємо дуже малі, дуже обмежені можливості конструктивно помагати у будові цієї держави. Будівничими української держави є мешканці України і то не тільки люди української національности, але всі, які прагнуть жити свобідно, без ніякої чужої зверхности.

У референдумі 1-го грудня 1991 року проголосували „за" державу України також тамтешні росіяни, поляки, жиди, татари. Хоч ми далеко за океаном, чуттєво дуже близькі. І кожний з нас знає, як це приємно знати, що є хтось, хто нас підтримує по змозі сил. З такою свідомістю щодо підтримки від діяспори Леонід Кучма повернеться в Україну — українсько-американська громада підтримує його.

Дописи з життя громад, установ, організацій, інституцій чи осіб, включно з посмертними згадками-некрологами, мають бути не довші за три сторінки машинопису, писані через два інтервали на друкарській машинці і лише на одному боці листка паперу. Якщо допис писаний рукою, слід також дотримуватися великих відступів поміж рядками і писати розбірливо (дехто розуміє цю вимогу як писання великими літерами, насправді літери мають бути малі, але великі проміжки поміж рядками, щоб було де поправити речення, якщо зайде потреба). Дописи слід надсилати до редакції до десяти днів після описаної події. Редакція застерігає за собою право скорочувати дописи і правити мову. Просимо дописувачів подавати повні імена і прізвища у своїх матеріялах, не скорочуючи їх. У випадку англійських назв чи прізвищ слід подати їх і по-англійському і по-українському. — *Редакція.*

Микола Світуха

НА КОНФЕРЕНЦІЇ „ВЕЛИКОЇ СІМКИ"

I

Вже сама офіційна назва конференції представників сімох провідних держав світу — „Партнерство для економічної перебудови України", яка відбулася у Вінніпеґу 27-го жовтня, підкреслила її унікальний характер і завдання сприяти включенню України у світову економіку. В дійсності, престиж конференції, як, зрештою, і пов'язані з нею сподівання, зросли завдяки офіційній візиті в Канаду в цей сам час Президента Леоніда Кучми з його численним антуражем з членів Кабінету Міністрів і президентських дорадників. Перший офіційний виступ нововибраного президента України перед міжнародною авдиторією запевнив високий рівень уваги до конференції не лише канадської преси, але й світових агенцій масової інформації.

Несподівано увага пресових агенцій ще більше зросла завдяки тому, що в останній хвилині в нарадах представників „великої сімки" вирішив взяти участь міністер закордонних справ Росії Андрей Козирєв, хоч присутність міністрів закордонних справ усіх держав „великої сімки" (розуміється, крім Канади, як господаря) не була передбачена. Присутність Козирєва у Вінніпеґу була насамперед виявом настирливих намагань Росії стати повноправним партнером „великої сімки", практично перетворюючи її на „велику вісімку". Подруге, Росія не могла погодитися з тим, щоб без її активної співучасти західні політики вирішили питання допомоги найважнішій державі „близького зарубіжжя", себто Україні. І потретє, як виявилося пізніше, у своєму виступі Козирєв пішов набагато далі, не вагаючись простягнути руку за значною частиною західньої допомоги Україні, мовляв, ця частина належить Росії як головному кредиторові України. Така постанова викликала неґативні коментарі канадської, як і світової преси.

Конференція у Вінніпеґу була, мабуть, першим міждержавним форумом високого рівня, на який допущено досить численну групу канадських українців як обсерваторів. Цей факт поміг створити спонтанну публічну підтримку виступів Президента Л. Кучми, а також канадського міністра закордонних справ Андре Веллета і міністра людських ресурсів Ллойда Аксворті завдяки їхнім безпосереднім закликам до делеґатів усіх держав внести позитивну контрибуцію у розв'язку економічних потреб України. Не підлягало сумнівам, що своєю гостинністю супроти Президента Кучми і цілої його делеґації в їх подорожі по Канаді від Оттави до Торонто, Едмонтону, Саскатуну і Вінніпеґу, а також відвертою підтримкою в мобілізації міжнародних фінансових ресурсів для економічних реформ в Україні, Канада заманіфестувала справжню суть спеціяльного партнерства поміж нашими двома державами.

У своєму виступі на конференції Президент Леонід Кучма наголосив, що ініціятива Канади скликати конференцію про „Партнерство для економічної перебудови України" була схвалена всіми головами держав або урядів ще в липні цього року на зустрічі „великої сімки" у Неаполі. Всі партнери „великої сімки" визнали факт, що стабільна, економічно сильна, незалежна українська держава, цілком інтеґрована у світову економіку, є в найкращому інтересі всіх країн Заходу.

Учасники конференції прийняли із задоволенням запевнення Президента Кучми про те, що новий курс макроекономічних реформ в Україні є спрямований на стабілізацію платіжного балянсу держави, лібералізацію внутрішньої і зовнішньої торгівлі і приспішення структурних реформ, при чому за умов посилення соціяльного забезпечення. Президент недвозначно наголосив, що успіх економічних реформ в Україні у великій мірі залежить від готовости міжнародних фінансових агенцій і „великої сімки" надати допомогу в розмірах, необхідних для закупу енерґоносіїв, які потрібні не лише в цьому, але і в наступні два роки. Потреби України ще до кінця року були спільно оцінені Міжнародним валютним фондом (МВФ) і Урядом України на суму одного більйона долярів. Затверджена перша рата позики МВФ в сумі 365 мільйонів долярів залишає ще велику проґалину у висоті понад 600 мільйонів, конечно потрібних для стабілізації карбованця і закупів енерґопродуктів.

Для проведення економічних реформ, а зокрема для конверсії військової індустрії, дошколу і перевишколу персоналу, розвитку фармацевтичної індустрії, реформ банкового і фінансового секторів, модернізації систем комунікації і транспорту і подібних завдань потрібні дальші великі кошти. Президент висловив надію, що частину коштів надасть Европейська Унія, зокрема для забезпечення ядерних електростанцій і ліквідації наслідків Чорнобиля. Особлива потреба України — це стабілізаційний фонд в сумі щонайменше 1.5 більйона долярів, який дасть змогу приспішити процес введення гривні. Всі ці кроки стимулюватимуть приплив іноземного приватного капіталу в Україну, допоможуть у приватизації і заведенні корпоративної форми власности дотепер державного майна.

Наскрізь позитивним і прихильним для інтересів України був виступ відповідального директора МВФ Мішела Камдесу, який підкреслив переконливе рішення Президента Кучми порвати із практикою минулих трьох років, яка у своїх наслідках принесла високий рівень інфляції, швидкий спад темпу продукції і зріст субсидій витратним підприємствам. Нова економічна програма України побудована на чотирьох основних принципах.

(Закінчення буде)

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

Ю. ЩЕРБАК — НОВИЙ АМБАСАДОР УКРАЇНИ В ЗСА

Українська громада в Америці повинна радіти з призначення д-ра Юрія Щербака новим амбасадором України в ЗСА. Вірю, що вибір його Президентом України Леонідом Кучмою на цей важний пост у Вашінгтоні в скорому часі піднесе ще більше престиж і значення України в очах не лише цієї передової і найважнішої держави у світі, але й цілого світу.

Що сьогодні між Україною і Ізраїлем є дружні як дипломатичні, так й інші відносини, у цьому велика заслуга Ю. Щербака, дотеперішнього амбасадора України в Ізраїлі.

На своєму пості там він використовував кожну нагоду і особисто не жалів труду, щоби запізнати якнайбільше число громадян Ізраїля з Україною і здобути їхню прихильність до неї.

Ось що писав мені про нього 27-го серпня ц.р. Яків Сусленський, голова заснованого ним Товариства єврейсько-української дружби: „Цього тижня разом з амбасадою України в Ізраїлі відзначаємо триліття незалежности України. В різних містах Ізраїля абасадор Ю. Щербак та його заступник виступають з промовами про сучасну Україну. З Києва прибули до Ізраїля співаки,які супроводжують їх з концертовою програмою"...

Це лиш один малий, але який багатомовний фрагмент з діяльности амбасадора Ю. Щербака в Ізраїлі.

Володимир Сушко
Балтимор, Мд.

Світлана Ващишин

Зізнання

Як близько були ви, я і не знала
Як серце плаче та болить,
Але тепер на чужині пізнала,
Що значить рідну матінку любить.

Листи я пишу й дзвоню на Вкраїну
І як щасливий випадає час,
Телефоністка з'єднує так швидко
Америку й Европу задля нас.

І я розказую вам, моя мамо,
Про все із чим зустрілася в житті,
Про тих людей, хороших, переважно,
Що посилає доля тут мені.

Я вас запитую, — чи всі вдома здорові,
Чи у родині все у нас гаразд
І відчуваю, що не в змозі говорити,
Бо сльози захопили подих враз.

І вже мені до горла підійшов клубочок,
І ллються ручаї солоні по щоках,
І я душею, через море бачу
Нестримні сльози й в мами на очах.

І ледве вже, насилу вимовляю прощання,
Кладу я трубку, й хочу тишини,
Щоби в думках побути довше з вами,
Щоби хоч виплакати сльози самоти.

Напевне всі, що є у цьому краї,
Зазнали у свій час такого почуття
І розуміють, що не роль таку я граю,
Це справжні сльози, це не театральна гра.

(Учителька музики зі Львова, перебуває в Канаді від 1991 року).

Володимир Сушко

ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ В УКРАЇНІ

В обличчі сучасної екологічної кризи, яка заторкує майже все людство, щораз більше утверджується у кожному суспільстві свідомість про потребу набуття екологічної культури. Зростає зрозуміння, що від рівня екологічного виховання суспільства буде залежати у великій мірі стан поліпшення його навколишнього середовища.

У програмі такого екологічного виховання велику увагу приділяється молоді, бо діти - це майбутнє суспільства і від того, скільки любови і шанобливого ставлення до природи буде вщеплено в них, залежатиме їхнє ставлення до природи в майбутньому.

Процес утвердження екологічної культури у молоді позначається тепер щораз більше і в Україні. Це є тим більше важне, коли взяти до уваги, що суспільство України ще сьогодні болюче терпить як фізично, так і морально від екологічних нещасть, що їх завдала йому злочинна совєтська система з її девізом, що „з розвитком техніки людина звільняється від впливу природи і тому може з нею не рахуватися".

Дотеперішній рівень екологічного виховання молоді в Україні не є задовільний. Про це, між іншим, писала Наталія Шовкопляс, один із наукових співробітників Національного Екологічного Центру України (ЕкоЦентр), в екологічному віснику Академії Наук України „Ойкумена" (ч. 5-6, 1992). На її думку, „причиною цього низького рівня є відсутність єдиної системи екологічного виховання й освіти, яка має охоплювати дошкільне, шкільне та позашкільне виховання у тісному взаємозв'язку, щоб із покоління в покоління створювати позитивний стереотип ставлення до природи".

Доцільно згадати, що Н. Шовкопляс, крім співпраці з ЕкоЦентром, який є однією з передових недержавних екологічних організацій у нинішній Україні, працює методистом в Українському Еколого-Натуралістичному Центрі Учнівської Молоді і як така є обізнана з методами виховання молоді. Вона є великим прихильником екологічного виховання молоді серед природи, девізом якого, на її думку, мають стати слова „Природа вчить нас".

Турботу Н. Шовкопляс про поліпшення екологічного виховання молоді поділяє ряд різних екологічних організацій України. Раніше, в червні ц.р., „Свобода" вже писала про проєкт ЕкоЦентру „Екологічна освіта в природі", що, згідно з тим проєктом, вже цього року група молодих українських екологічних активістів проходить теоретичну і практичну підготову в таборах екологічної освіти словацької молодечої організації „Дерево життя" у Словаччині.

Хочу поділитися дальшими інформаціями з ділянки цього проєкту, які недавно надійшли від Інформаційно-видавничої агенції ЕкоЦентру „Довкілля" до відділу Ґлобал РіЛіф Інтернешенел при Американській асоціяції лісництва у Вашінґтоні на руки його координатора Х. Соневицької. Повідомлення це є тим важливіше, бо воно вказує на зусилля ЕкоЦентру шукати разом з іншими недержавними екологічними організаціями спільних шляхів вирішення проблем екологічного виховання молоді в природі.

Згідно з тим повідомленням, 15-17-го жовтня ц.р. в наметовому таборі на березі річки Десенка відбулася зустріч лідерів недержавних екологічних організацій, які займаються проблемами практичної екологічної освіти та виховання. Зустріч організували агенція ЕкоЦентру „Довкілля" та Печерський туристичний клюб „Арсенал" з Києва. Крім них у зустрічі брали участь керівники Центру підліткових клюбів Ялти, представники Федерації скаутів Криму, львівського Дитячого екологічного товариства „Чорний голуб", Карпатської еко-географічної школи та колеґи з Білорусі.

Результатом зустрічі було створення асоціяції „Еко-міст" — всеукраїнського братства організацій, які займаються проблемами практичної екологічної освіти та виховання. Створено три координаційні осередки „Еко-мосту": в Ялті (Центр підліткових клюбів — Південний реґіон), Львові (Дитяче екологічне товариство „Чорний голуб" — Західній реґіон) та Києві (ІВА „Довкілля").

Під час цієї зустрічі відбулося свято урочистого закриття сезону проведення дитячих еко-освітніх наметових таборів „Курчат восени лічать".

Стільки подала Пресова Служба ЕкоЦентру „Довкілля". Передумуючи це повідомлення, мимоволі нагадується мені з років моєї праці, що була тісно пов'язана з природним довкіллям стейту Мериленд в ЗСА, вислів, який звучить українською мовою приблизно так: „Ми не є власниками природи, а лише її сторожами, ми маємо передати її кращою нашим майбутнім поколінням". Це, по суті, і була мета зустрічі над річкою Десенка в Україні.

Леонід Грабовський

МИКОЛА КОЛЕССА В НЮ ЙОРКУ

I

Є композитори, основною суттю, визначальною характеристикою та рушійною силою яких є воля, динамізм, енерґетика, нестримний потяг уперед, імперативне ствердження постуляту „Es muss sein!" (motto Бетовена на одній зі сторінок його творів) — ствердження функції композитора як деміурґа, творця небувалого ще перед тим космосу. То все — автори симфоній, квартетів, сонат, фуґ та інших непрограмних композицій — Бетовен, Брамс, Франк, значною мірою Малер, а зі слов'ян — Чайковський, Шостакович, Лятошинський тощо. Але існує й інший тип мистця звуків — людини, обдарованої надзвичайно вигостреною чутливістю на враження від навколишнього світу — і майстерного реєстратора тих вражень у формі переважно витонченої музичної мініятюри. Серед них — Шуман, Дебюссі, де Фалья, Альбеніс, Ґранадос, Ревуцький тощо. Звичайно, дехто з них писав ще й сонати, квартети й симфонії. Але, як здається, їхня слава — не в них.

До такого типу творців музики ми б віднесли і Миколу Колессу.

Ретроспектива творів українського клясика з нагоди 90-річчя від дня народження, що відбулася в неділю, 9-го жовтня, у Вейлл Рісайтл Голл при Карнеґі Голл в Ню Йорку, — дала змогу шанувальникам його таланту ще раз пересвідчитися в незаперечній і високзній цінності його мистецької спадщини.

Це був камерний концерт, що його програма складалася з фортепіянових творів, сольоспівів та Фортепіянового квартету ре-мінор.

В цій програмі Микола Колесса постав перед слухачами як поет безпосередніх музичних вражень, як правдивий музичний імпресіоніст — в найкращому розумінні і найглибшому тлумаченні цього терміну. Українська ментальність композитора знаходить вияв не тільки — і навіть не стільки — в цитуванні, використанні чи оброблюванні національного мельосу (в чому, зазначимо, М. Колесса є неперевершений), скільки в самій мрійливості, плинності, примхливості й певній капризності його фантазії та почуттів — з елементами деякого смутку, що, одначе, не домінує, а лише забарвлює широку емоційну палітру мистця в цілому. Український майстер відзначається надзвичайно рідкісною чутливістю до „півтонових" нюансів, до ледь помітних деталів, — а саме це найбільше цінується й найбільше важить у мініятюрі насамперед. Згадаймо лишень, як дбайливо відшліфовані мазурки Шопена, „Лісові сцени" Шумана або „Образи" Дебюссі. Власне такого рівня відшліфованости, такої граничної витончености кожного деталю досягає Колесса у Чотирьох прелюдах для фортепіяну. Незважаючи на те, що дати створення окремих з них охоплюють велику часову відстань („Осінній" — 1969 р., „Фантастичний" — 1938 р., „Про Довбуша" — 1981 р., „Гуцульський" — 1975 р.), весь цикл виглядає як надзвичайно цілісний стилістично. Якось прийнято було вважати в Україні, що найсміливіші й найяскравіші твори були скомпоновані Колессою, як й іншими композиторами Галичини, у 30-их роках, і що ідеологічні утиски, а то й загроза прямих переслідувань (згадаймо лишень про долю Василя Барвінського!) доби совєтщини загальмували цей процес. І ось — переконливе свідчення того, що Колесса був і залишився за всіх обставин Колессою. Найбільш імпресіоністичний з прелюдів — і найвишуканіший за делікатно накладаними музичними барвами — „Осінній". „Фантастичний" було створено під враженням від повісти Михайла Коцюбинського „Тіні забутих предків". Два інші становлять більш, сказати б, „жанрову" відміну прелюду (визнаним піонером цього програмного різновиду прелюду був Кльод Дебюссі), і вони більш насичені танцювально-ритмічним елементом.

Цей останній домінує у „Трьох коломийках", скомпонованих у 1958 році. Вражає багатство ритмічних і гармонічних деталів, породжених уявою мистця. Жанр танцювальної п'єси за фолкльорними мотивами розроблений в українській музиці до останніх можливих меж. У цій композиції все ніби „знайоме до болю" — і водночас напрочуд свіже, живе, несподіване у своїй спонтанності.

Піяністка Марія Крушельницька (зазначимо, що саме вона здійснила світову прапрем'єру всіх чотирьох Прелюдів) настільки глибоко проникла в саму суть музики, настільки внутрішньо „зрослася" з нею, що найнесподіваніші звороти мелодії, найтонші подробиці музичної наррації, найдрібніші кольорові „скалки" гармонії чи ритму виходили в неї так природньо, що немовби виконавиця самоототожнилася тут із композитором. Дуже вдячна акустика Вейлл Рісайтл Голлу є чудово предиспонована саме для такої музики. Зокрема, незабутнє піяніссімо в „Осінньому" прелюді, гадаємо, навряд чи кого могло залишити байдужим, — так само, як і енерґія й пружність, мінливість і капричіозність „Трьох коломийок".

Тут треба зазначити, що хоча Микола Колесса, на нашу думку, є правдивий імпресіоніст, що споріднює його, приміром, з Левом Ревуцьким, — попри це, в його естетичному світогляді є чимало романтичних елементів. (Це й не дивина, бо обидві течії в історичній перспективі сусідять). Адже роки композиторського старту Колесси припадають на ту добу, коли ще жили й творили великі романтики — Воан Вільямс, Штравс, Сібеліюс, Рахманінов, і коли на світовій арені романтизм ще був дійовим суперником модерніших течій. Це сусідство і це змаганя віддзеркалилися і в музиці Миколи Колесси, зокрема в значущій і вагомій спадщині, на яку складаються його обробки народних пісень для голосу та фортепіяну; адже в тому чи іншому окремому творі переважають ознаки то однієї, то другої художньої системи й світовідчуття. Одначе композиторові вдалося щасливо уникнути надмірного романтичного патосу (який, до речі, стилістично чужий народній творчості). Український майстер створив до народних мелодій делікатні й відшліфовані акомпаньяменти, й ці мініятюри, серед моря обробок українських пісень пера інших вітчизняних композиторів, відрізняються бездоганним смаком і культурою, так притаманним Колессі в усьому. Навіть, здавалося б, у найпростішому й найелементарнішому, як от проста гармонічна фіґурація, вжита в одній з обробок, вухо не знаходить ані крихти шаблього, чогось такого, що точно збігалося б зі слухацьким очікуванням. Тут все свіже й запакуще, як тільки-но зірвана польова квітка.

(Закінчення буде)

Стан лябораторії у шпиталі дітей Чорнобиля у Львові

Д-р Галина Вовк працює при біохемічному аналізаторі фундованому СУА.

У жовтні 1991 року „Свобода“ було надруковано інтерв'ю з директором лябораторії Львівського шпиталю дітей Чорнобиля (повна назва Львівська обласна дитяча спеціялізована клінічна лікарня проблем Чорнобиля) д-ром Андрієм Петрухом. У статті були представлені перші здобутки новоствореної клініки у Львові, допомогу якій почали надавати різні українські організації з американської діяспори, зокрема Фонд Допомоги Дітям Чорнобиля з Ню Джерзі Союз Українок Америки та інші організації, та приватні особи.

Шпиталь дітей Чорнобиля, а сьогодні це вже клініка, працює стабільно, старається поширювати свої медичні послуги. В умовах теперішнього хаосу в Україні це вже є чималим здобутком. Функціонують такі відділи: дитяча гематологія, хірургія (в тому числі дитяча онкологія), загальна педіятрія (в тому числі нефрологія, пульмонологія, гастроентерологія), клінічна імунологія, ендокринологія, психоневрологія, відділ реанімації та інтенсивної терапії. Останній виконує функцію обласного центру лікування дитячих отруєнь. Стаціонар налічує 180 ліжок. Функціонують теж поліклініка та денний стаціонар. Міжнародна співпраця, яка почималась із плідних контактів з Фондом Допомоги Дітям Чорнобиля, значно поширилась. У клініки є добрі ділові контакти з фахівцями багатьох країн — Бельгії, Голландії, Німеччини, Франції, Італії, Канади і, звичайно, ЗСА . Зформувався стабільний високо професійний колектив медичних спеціялістів. Медична техніка, отримана як гуманітарна допомога від української діяспори, функціонує і ефективно використовується. По окремих медичних спеціяльностях, зокрема дитячій гематології, клініка стала реґіональним центром, сучасної медицини в Галичині та замітним явищем на терені України.

Проте набагато важче утримати цей високий рівень медичної служби. Варто лише згадати, що бюджет шпиталю, отриманий від держави, вистачає лише на платню спеціялістам і харчування пацієнтів. Без зовнішньої міжнародної підтримки ця оаза сучасної медицини перестала би існувати. Усім відомо, що сучасна діягностика й лікування є дуже коштовні.

Детальніше зупинюсь на праці відділу лябораторної діягностики, яким я керую з самого початку функціонування шпиталю. Як відомо, лябораторні дослідження визначають рівень діягностики у кожному шпиталі. Серед усіх видів медичної діягностики лябораторна є найкоштовнішою. Необхідними є дорога апаратура й дорогі реаґенти, які в основному ґрунтуються на західних технологіях. На прикладі створення і організації праці нашої лябораторії патології можна продемонструвати наскільки ефективною може бути співпраця між спеціялістами України та діяспори, наскільки раціонально може використовуватися доброчинна допомога.

Декілька слів з недалекої історії. Перш ніж створювати лябораторію була ґрунтовно вироблена концепція і стратегія розвитку цього виду діягностики у нашому шпиталі відповідно до його чорнобильської спеціялізації. Саме тому в січні 1991 року у Львові прибув разом із керівництвом Фонду Допомоги Дітям Чорнобиля відомий у ЗСА спеціяліст в галузі клінічної хемії д-р Володимир Гординський. Спільно з директором лябораторії була вироблена теоретична основа розвитку лябораторії діягностики у шпиталі, врахована пріоритетність розгортання досліджень стратегія дальшого розвитку. Враховані фінан- Все що можна було купити в Україні вирішувалось на місці. Вибирались стратегічно важливі пріоритети при закупівлі західної дорогої апаратури. Вибирались такі зразки, що могли безперебійно функціонувати в умовах нестабільного забезпечення нашої медицини.

Вже через два місяці задумана справа почала здійснюватися . У Львів прибув транспортовий літак „Мрія“, який серед великої кількості вантажів, привіз найнеобхідніші лябораторійні апарати. У першу чергу була поставлена на сучасному рівні Біохемічна та гематологічна діагностика і частково імунологічні дослідження. На кошти Союзу Українок Амрики був куплений модерний біохемічний аналізатор фірми „Технікон“, незамінимий для дитячої клініки.

Проте складна клініка ставила нові завдання перед лябораторією. Для вивченніянових методів діягностики в ЗСА прибув на три місяці директор лябораторії, А. Петрух. Окрім навчання в медичному університеті Ню Джерзі , було вирішене питання про купівлю для лябораторії газ-аналізатора, необхідного для слідкування за станом важко хворих дітей. Фінанси на цю життєво важливу справу виділив анову Союз Українок Америки.

Протягом першого року праці лябораторії арсенал діягностики поширився генетичними, бактеріологічними дослідженнями, появились важливі аналізи для експрес-діягностики важко хворих дітей.

На другому році функціонування за ініціятивою директора лябораторії на вишкіл у ЗСА поїхали ще двоє лікарів з лябораторії (О. Глинська, А. Петриків). Одночасно завдяки старанням Надії Матківської, з Ню Йорку до Львова був привезений складний і дорогий апарат — проточний цитофлюориметр, один з перших в Україні. Апарат призн-

Досвід набутий за понад три роки праці лябораторії ми стараємось розповсюдити серед своїх колеґ з інших шпиталів нашого міста, області та за її межами. За консультативною допомогою до нас звертались спеціялісти з Львівської лічниці ім. Андрея Шептицького, яка теж відновлює свою працю при активній участі українців з-за кордону. На вишкіл до лябораторії приїжджали спеціялісти з Рівного, Тернополя, Мукачева, Здолбунова і навіть з далекого Севастополя. Стало вже традицією щорічно весною запроувати у Чорнобильський шпиталь директорів лябораторій з усієї Львівщини та звітувати про свою працю і ділитись інформаціями про новини в галузі клінічної хемії.

Працівники лябораторії взяли на себе організаційні клопоти у проведенні наради головних спеціялістів лабораторної діягностики, яка відбулась у червні 1994 року у львівському курорті Моршин. Були присутні спеціялісти з усіх областей України, Автономної Республіки Крим. Крім фахових питань, учасники наради познайомились з історією і традиціями Галичини, що було цікавим для гостей із східньої України.

На нашу думку, розвиток лябораторної діягностики повинен починатись у студентській авдиторії. Саме тому в 1992 році була перша спроба впровадити вивчення лябораторії медицини за американською програмою для студентів Львівського Медичного Інституту. Переклад навчальної програми з англійської мови, її адаптація та зайняття зі студентами провадив директор лябораторії. Навчання відбувалось безпосередньо в лябораторії шпиталю, що було особливо цікаво для студентів. Працівники лябораторії не обмежуються лише раціональним використанням доброчинної допомоги. Отриманий від украї-

гати іншим“.

Основний секрет такого успішного розвитку, розпочатої три роки тому справи, при дуже беcприятливих умовах полягає в таких чинниках. Правильно була вибрана стратегія розвитку. Підібрані високо професійні кадри для праці. Дуже важливими є добрі людські відносини, довір'я, які склалися між працівниками лябораторії та представниками української діяспори. Через часопис хочу висловити щиру подяку організаціям та приватним особам у ЗСА , які безпосередньо надавали допомогу в створенні та існуванні такого лябораторного центру в Галичині. Це Фонд Допомоги Дітям Чорнобиля, Союз Українок Америки, меморіяльні фонди ім. М. Ходновської та Дж. Кушніра, доброчинні товариства зі Стемфорду і Вотербірі. Неоцінимий вклад у розвиток і становлення лубораторії зробив нині вже покійний д-р Володимир Гординський.

Утримати такий високий рівень сучасної медичної діягностики в теперішніх умовах без зовнішньої підтримки є неможливим. Тому в пам'ять про засновника лябораторії д-ра В. Гординського створений меморіяльний фонд його імени при ФДДЧ. Фінансові датки на фонд ім. В. Гординського будуть цілеспрямовано використовуватись для забезпечення праці згаданої лябораторії, розвитку лябораторної діягностики в Україні.

Д-р Андрій Петрух
директор лябораторії паталогії

Пам'яті Т. Коструби у 50-річчя його смерти

Св. п. Т. Коструба

Покійний чернець Теофіль Коструба, мій тіточний брат і майже одноліток: (1907—43), ставши монахом василіянином, прийняв монаше ім'я Теодосій. Він був сином моєї тітки Меланії Павляк, сестри моєї покійної мами, Павлини Павляк. Це й зв'язало мене й мою дружину Ірину з ним, зокрема з того часу, як ми 1938 року покинули Стрий і перейшли жити до Львова, де я продовжував свою адвокатську професію та став синдиком „Промбанку“. Водночас я завершував на університеті свою докторську дисертацію з історії українського права, під опікою й за нерідкими порадами покійного проф. Миколи Чубатого, колишнього професора цієї ділянки науки в Українському Тайному Університеті у Львові.

Прізвище Коструба безсумнівно пов'язане з мітологічним „Кострубою“ або „Кострубоньком“, який, за „Енциклопедією Українознавства“ (том 3-ій. стор. 1148), був персоніфікацією зими. Стародавня, великодня гагілка про „Кострубонька“ символізує похорон зими. Дівчата співають про хворобу Кострубонька і його смерть. Енциклопедія інформує, що текст цієї гагілки є поданий у Я. Головацького „Народнис песні“ (том III, стор. 167). Як це прізвище прибилося *до нашої родини*, трудно вгадати. Але немає сумніву, що воно мусіло мати вплив на покійного Теофіля і його життя, зокрема на вибір чернечого життєвого шляху.

Вже саме ім'я „Теофіль“ , тобто любимець Бога, вказує на релігійність його батьків, яка без сумніву перейшла на їх сина. Покінчивши гімназію, він студіював у Львівськім Університеті історію. Його старший брат Олександер студіював там літературу. Оба Коструби відвідували нас, але не часто, бо були зайняті своїми студіями. Частіше ми стрічалися з ними після повороту до Львова з Кракова, де ми перебули період совєтської окупації. Після повороту у 1941 році ми знову зустрічалися, й коли прийшов час нової еміґрації, перед другою окупацією Львова совєтами, ми передали наше мешкання на вулиці Академічній його братові Олександрові, який жив у ньому, але не довго, бо згодом простелився йому шлях на „білі медведі“, у заслання. Після закінчення війни він повернувся до Львова, де й помер.

Ще й досі тямлю, як ми з дружиною журилися долею Олександра, пізно пригадавши собі, що в поспіху виїзду на еміґрацію ми залишили, сховавши у фотелі, револьвер, який мав захороняти нас у потребі в тому небезпечному часі. Можна думати, що цей фотель разом із своїм укритим скарбом не потрапив у невідповідні руки.

Варто згадати, що Т. Коструба був високого росту, мав високе чоло й бистрі, темні очі. Вживав окуляри й дбайливо вдержував бороду та вуса. Був людиною відкритою й товариською, шукав нагод для творення добра. Був стоїчно спокійним й по-самаритански готовим до допомоги в потребі. Залишився в моїй пам'яті ідеалом людини і вченого.

Слід згадати, що на вечорі, присвяченому покійному о. Кострубі, його приятель історик України проф. Олександер Домбровський прочитав основну й дуже цікаву доповідь про покійного п. з. „Теофіль Коструба незабутній історик Церкви й народу“, яка, слід сподіватися, буде опублікована й допоможе зберегти в пам'яті передчасно померлого дуже надійного історика нашої Церкви й народу.

Ярослав Падох

В Україні
(З інформацій УНІАР)

ЛЬВІВ. — Голова Обласної Ради Микола Горинь під час зустрічі з предстаниками облвиконкому та депутатами від Львівщини закликав до спільних дій влади і парляментаристів заради вирішення загальноукраїнських і обласних проблем. Торкнувшись закону про місцеву владу, М. Горинь підкреслив, що запропонований президентською адміністрацією варіянт передбачає чіткий розподіл виконавчої та представницької влади. Згідно з цим проєктом, реґіонами управлятимуть виконкоми. М. Горинь закликав голосувати за другий варіянт закону. Голова Львівської Обласної Ради зауважив, що реґіон не може самостійно здійснити реформування економіки, зокрема, сільського господарства. Вже 40 відс. землі роздано в приватні руки, проте хід аграрної реформи на Львівщині може загальмуватися, якщо не будуть ухвалені відповідні закони. М. Горинь закликав депутатів України від Львівщини зустрічатися щоквартально для вирішення спільних проблем, в тому числі й релігійних.

ВІД 1987 РОКУ спецслужби Тайвану заарештували понад 1000 громадян Китаю, нібито причетних до шпигунської та іншої підривної діяльности проти Тайпею. А всього за цей пе-ріод, як свідчить гонконґзька газета „Савт Чайна Морнінґ Стар“, кількість затриманих китайців, що намагалися про-никнути на Тайван, перевищує 30,000 осіб. „Поки комуніс-тичний Китай залишається нашим ворогом, ми припускаємо, що китайські комуністи можуть впроваджувати своїх людей на Тайван з метою спровокувати безпорядки під час передви-борчої кампанії і тим самим підірвати нашу стабільність і су-спільний порядок“,- сказав з цього приводу У Тунмін, один з чільних керівників тайванських спецслужб.

КОЛИ НАУКОВІ ДОСЛІДНИКИ знаходять різні нові технології для виявлення менших ракових пухлин, то в той самий час деякі науковці висловлюють свої перестороги з цього приводу. Діло в тому, що вони побоюються можливих поганих наслідків передчасних і дуже часто непотрібних опе-рацій, які в результаті можуть бути більш шкідливими, як допоміжними.

Ми твердо вірили в нашу правду

Петро Моцюк „Пройдений шлях: автобіографія“, Чикаго, 1994, 248 стор.

Серед книжок, виданих у діяспорі в 1994 році, праця д-ра Петра Моцюка помітно вирізняється пильною увагою до найдрібніших компонентів його цікавого та наскрізь замітного життя. У ній автор прагне в якійсь мірі розкрити свою життєву „лябораторію“, висвітлити окремі події свого життя, дещо проаналізуваати, вказавши на його різноманітність, важливість, і ряд інших особливостей.

Порушуючи ці проблеми, він спирається в основному на свою пам'ять, або може й на деякі записні факти зі свого архіву, глибоко проникає в тайники свого життя, показує його трансформацію, зокрема життєвих вражень та їхню ролю у створенні цікавих образів, що мають по-мистецькому відтворити його життєву канву. От тільки надто скромно в книзі порушуються питання його дитячих і юних років.

Хронологічний порядок викладу матеріялу дає змогу авторові простежити власну еволюцію та характер його середовища, як також шлях його ідейного зростання у виробленні світоглядних позицій. Правда, про це в рецензованій книзі говориться дещо загально, часто не беручи до уваги впливу зовнішніх подій, що мали б формувати автора і йому подібних хлопців — молодих українських націоналістів.

У книзі привертає увагу струнка композиція. Автор зручно переходить від більш загальних проблем до конкретних і навпаки. Не менше цікавими є авторські часті відхилення від основної теми, зокрема коли вони мають історичний, суспільно-громадський, а то й політичний характер і торкаються безпосередньо українського суспільства. Треба тут відзначити факт, що Петро Моцюк у своєму житті був дуже рухливим, легко попадав у вир життя і завзято працював над формуванням свого світогляду, тут же часто аналізував його.

Уже на 19-му році життя влітку 1938 року він опинився в польскій в'язниці. Не доказавши йому вини, польська поліція звільнила його, але з ярликом революціонера, що закрило молодій людині двері до гімназії і до дальших студій. Цей факт несправедливого звинувачення він гірко переживав, шукаючи можливости десь записатися до гімназії. Тим часом німці дали дозвіл на відкриття української гімназії в Холмі, туди записався і П. Моцюк. Спочатку наука не приходила йому легко, бо роки перерви зробили своє. Проте пильність і сильна воля допомогли перемогти всі труднощі. Він закінчив гімназію і 10 травня 1940 року, після складення іспитів, отримав матуральний диплом. Це зробило його „життя легшим і повновартіснішим“.

Для повноти картини треба тут дещо сказати і про його минулий побут в Карпатській Україні та про вишкіл у січових військових загонах. Про ці події він пише щиро й з великою дозою національної гордости: „Хоч нам не вдалося оборонити самостійности й незалежности Карпатської України, але акт самовизначення і створення самостійної держави, власної армії та оборони прав і території країни увійде до історії України, як світле змагання й народу“.

Не можна промовчати і ще одного замітного епізоду, коли П. Моцюк міг легко стати мільйонером у повоєнній Европі, коли б мав потрібне почуття візії майбутнього й якщо б доля сприяла йому. Довідавшись про це його приятелі часто сміючись докоряли йому, що, мовляв, в організаційних справах, він справлявся, але, щоб собі допомогти й стати мільйонером, на те у нього не вистачало розуму. Ця жартівлива згадка звучала тут дуже оригінально й має своє глибоке призначення.

Цінну роботу виконував автор також і як кореспондент двотижневика *Наша хата*. Його численні поїздки у терен Холмщини відкрили йому очі на трагічні картини німецької окупації в селах, а згодом в таборах військовополонених, зокрема в таборі недалеко Грубешева. Тут майже усі полонені були приречені на смерть. „Кожний з тих живих кістяків, — пише Моцюк, — дивився на мене благальними очима, а я не міг нічим допомогти“. І яка страшна трагедія. „Вони гинули нелюдською смертю тільки тому, що були українцями, і що так хотів Гітлер“. Біль тоді стискав серце автора, а з грудей виривалась жадоба помсти відплатити нагідникам за вчинені злочини.

Початок війни 22 червня 1941 року розкрив дальшу сторінку трагічної історії. У напрямку на Мости Великі почали просуватися перші Похідні групи, а за ними згодом пішов і автор. Опинившись у Стрию, він пережив страшне видовище німецького звірства й дикунства, коли на міській торговиці ґештапо скарало на смерть через повішення 14 осіб, а між ними двох десятилітніх хлопців за належність до ОУН. Щоб зберегти симетрію, бо іншого пояснення не може бути, кати повішали хлопців по боках. Тіла нещасних жертв висіли цілий день, сіючи пострах серед населення міста. Автор був також свідком розстрілів молодих хлопців у Станиславові (сьогодні Івано-Франківському), яких ґештапо знищило без будь-якого доказу чи суду, що вони члени ОУН. Подібна доля зустріла і його друга студента права М. Биленя, що загинув з рук цього ґештапо в Скольому. Це був справді дуже важкий час. Життя кожного свідомого і активного українця було в постійній небезпеці.

Збентежений і розчарований П. Моцюк рішив піти на студії медицини, щоб здійснити мрію своїх молодечих літ. Але й тут „найбільшою небезпекою були ці ж ґештапівці, які часто арештували людей, за якими слід пропадав. Вистачало тільки підозріння про приналежність до ОУН чи УПА, щоб людину арештувати і запроторити до в'язниці чи заслати до концентраційного табору“. З усіма цими перешкодами і небезпеками приходилося жити нашому народові, зокрема студентству, якому перш за все була потрібна спокійна голова до науки. Таким чином тільки сильна віра в Бога та молодечий запал давали авторові можливість перебороти труднощі, що зростали з кожним днем, бо „небезпек було багато, а жити хотілося“. Люди з лицарськими прикметами душі й серця, готові на самопосвяту для кращого майбутнього України, йшли тоді до дивізії „Галичина“ (ідею її створення оспорювала одна фракція націоналістів, а одобрювала інша), або до УНА, на яку тоді покладено великі надії як на ґаранта української державности. Відступ німців, приспішений наступ большевиків і дії польської боївки у Львові мали тоді чималий психологічний вплив на медичні студії, зокрема коли прийшло до жертв наших професорів. Це сильно затривожило усіх і започаткувало масовий виїзд на Захід.

Багато цікавих і унікальних фактів можна також знайти у розділі „На службі спеціяльних завдань УПА“. Тут розглядаються конкретні завдання, що їх виконував автор. Найважніше з них — це участь у делеґації для переговорів між мадярськими вояками і УПА. Цікаво змальовано також і поїздку автора до Головного Штабу ОУН-УПА та зустріч з командиром Лицарем, що відзначався великою особистою хоробрістю, незламністю та лицарською великодушністю. На увагу заслуговує і згадка про Упівську Республіку, що була розташована на гористому карпатському терені, яку УПА всесторонньо контролювала. У розділі чимало матеріялу про побут автора у Відні, де він виконував вчительські обов'язки, навчаючи австрійців російської мови. Тут же і блискучі короткі описи концентраційних таборів у Маттавзені і в Ебензее. До цих таборів запроторено й автора. (Там видано йому таборову уніформу з реєстраційним номером 118971). У таборах панувало справжнє пекло на землі. В'язнів безжалісно били й то куди попало й так довго, поки в'язень міг встояти на ногах. Автор попав сюди без причини й просидів до другої половини січня 1945 року та був звільнений з групою українських націоналістів, що дістали волю (коли цього бажали — В. Ж.) за наказом Гітлера.

В умовах цих жорстоких таборів у автора перепліталася надія з безнадійністю, але він твердо вірив, що з Божою поміччю він не пропаде, пам'ятаючи, що „тільки тоді зроджується сила, коли в парі з нею йде віра. Віра,— це найбільша сила, особливо, коли це віра в Бога“. І саме ця віра привела його до звільнення, бо як сказано в нашій народній приказці „в нещасті може бути щсатя!“

Дуже оригінально описано тут життя людини під час війни. Воно на думку автора, „складається“ з низки людських почувань — страху, надії, горя, радости, а найбільше з непевности завтрашнього дня, коли людина думає про те, яку ж ролю призначила їй доля і чи вона зможе перенести всі ті страхіття, чи може впаде?

Д-р П. Моцюк вважає, що Совєтський Союз, — це була ніщо інше як держава росіян і тільки росіян. А український народ у цьому раю був позбавлений найосновніших моральних вартостей. У країні підупала чесність, правдомовність, роботящість, захитано християнську родинну мораль, запанували лож і злодійство. В 1939 році „совєти принесли в Галичину, — продовжує автор, — не братерство, а братовбивство з дозами отруйної їді — недовір'я і безвір'я, чим хотіли випалити в душах українців почуття національної свідомости та національної гідности“. Вони „утвердили брехню як правду, з патріотів-героїв зробили злочинців, деспотів-тиранів визначили святими, а людське горе —щастям.

У розділі „Подальше від тирана, щоб спасти життя“ (з підрозділами „Ерлянген — такий, яким я його пам'ятаю“, „Студії права на Українськім Вільнім Університеті“, „Мій брат в Ерлянгені“ і „Таки попався в большевицькі лабети“ (помічаємо постійне прагнення автора подати побільше цікавого матеріялу й то в єдності змісту й форми та належною мірою розкрити його український характер. Достатньо наголошується (і в тому одна з важливих прикмет книжки) на її історичній суті. Це робиться за допомогою цікаво опрацьованих відхилень від голоної теми, які не тільки розкривають зміст, але великою мірою роблять його цікавим для читача (наприклад, коротка історія міста Ротенбурґа; історія міста Ансбаху з даними про царицю Катерину II — ката України та навіть з уривками вірша Т. Шевченка:

Катерина — суча дочко
Що ти наробила
Світ широкий, край веселий
та й занапастила.
...Тебе ж, о суко!
І ми самі, і наші внуки
І миром люди проклянуть...

Місто Ерлянген, до речі, стоїть у центрі уваги автора. Воно не зазнало знищення під час Другої світової війни. Тому, коли американський окупаційний уряд дав дозвіл на відкриття університету, туди поспішили професори і студентська молодь, в тому і велике число українців, щоб могти продовжувати свої університетські студії. Між ними був і автор рецензованої книжки, якого ту прийняли на продовження студій медецини. В академічному році 1946-47 студіювало тут 222 українських студентів. Це, здається, було найбільшим числом наших студентів за всі часи в будь-якому німецькому університеті. Автор уже з перших днів побуту тут віддався всеціло науці. Як уважний студент він пильно вивчав професійну поведінку ставлення до пацієнтів, як також, як вести себе в колі лікарів. 1949 рік був для українців найбільш успішним, бо в цьому році найбільше число наших студентів закінчило студії і виїхало з Ерлянгену. Одні на працю в різних таборах, інші в заокеанські країни. Це ж був початок нашої масової еміґрації з Німеччини.

Д-р Мацюк був тоді більш спраглий науки, як будь-хто інший. Студіючи в Ерлянгені, він вписався також на факультет права і економії в Українському Вільному Університеті, тут закінчив семестри студій, але магістерського іспиту не встиг скласти, бо якраз тоді почав працювати над докторською десертацією в Ерлянгені. Багато років пізніше він таки склав магістерський іспит в УВУ й почав готуватися до докторату. Але смерть його ментора, декана права й економічних наук проф. д-ра Богдана Кордюка, знівечила його плян і він докторату не зробив.

Дуже тривожно звучить закінчення цього розділу. У ньому показано працю більшовицьких людоловців серед наших вигнанців в Німеччині. І яке щастя, що д-р Мацюк, попавши у їхні руки, зумів таки вирватися і таким чином врятуватися від заслання в холодну тайгу.

„Історія моєї скрині“- це справжня перлина книжки. Це щось наскрізь унікальне за своїм характером, що привертало увагу таборян в Німеччині, які оглядали скриню і подивляли роботу майстрів. А майстер, який виконав її прямо заявив: „Такої доброї скрині, як оця ваша, пане докторе, ми ще нікому не зробили“. Сам доктор Мацюк не міг її піднести, хіба зрушити з місця один її бік. У додаток мучив його неспокій, що скриня завелика своїми розмірами. Він пише: „Я ходив як запаморочений, думаючи чим заповнити місце в цій скрині“. У Ню Йорку при вході до великої залі для пасажирів „скриня серед безлічі розпорошеного багажу виглядала маєстатично“. Були труднощі, щоб перевезти скриню на помешкання, де мав перебувати д-р Мацюк. Таксівкарі не змогли взяти її до авта. Її треба було транспортувати окремо з портового будинку. Д-р Мацюц гірко відчув її відсутність під час першої ночі в Америці. У цю ніч він пережив бурхливе оп'яніння від вина, яке пив під час радісної зустрічі з приятелями. Безсилий від тяжкої згаги, що томила його, він дуже жалів, що його скрині не було в кімнаті, в якій були ліки якими можна було себе лікувати.

І так, не зважаючи на всі труднощі, д-р Мацюк таки дорожив своєю скринею. Вкінці, випакувавши з неї все, він запропонував господарям скриню, але вони гарно подякували йому, що, мовляв, не мають де її помістити. Не прийняв її і інший знайомий, бо й у нього не було для неї місця. Згодом у автора зродився плян: „занести скриню десь на вільну площу й залишити її там, може хтось її забере. Несли її у зливний дощ, але й цей плян не приніс успіху“. Замішалась тут і поліція, скриня стала газардним об'єктом, бо в тій околиці було багато дітей, і „сусіди були тим дуже стурбовані і обурені“. Цього вечора було вирішено забрати скриню з площі, і занести так далеко, щоб по ній слід пропав. Тим разом її залишено аж під Віллямським мостом перед закритими воротами великої будівельної фірми. Це справді цікава історія „незнищенної скрині“ й, на нашу думку, обійти її мовчанням не можна. Вона заслуговує, щоб згадка про неї увійшла в анали українського поселення в Америці як один з символів, що умовно відзначає наше почуття сили, духовного неспокою і прагнення творчого зусилля. А сама скриня повинна зберігатися в одному з наших музеїв, як доказ, що ми привезли сюди нашу традиційну скриню для збереження цінних предметів.

Дальші два кінцеві розділи мають професійний характер. Автор влаштувався на однорічний „інтерншіп“ в лікарні „Юніта“ в Брукл ині, й погодився працювати тут безплатно та ще під умовою, що не шукатиме іншої праці. Лікарня зобов'язалася забезпечити його помешканням, харчами, лікарським одягом і двома тижнями вакацій. Тут д-р Моцюк пережив чимало приємних днів, але були й пригноблюючі, як це часто буває на праці, зокрема в медичній професії. Автор вів себе тут дуже професійно. З успіхів він надто не радів, а під час невдач міг і піт виступити йому на чоло, могла голова закрутитися, але він завжди зберігав рівновагу в поведінці та не виявляв ніколи збентеження. Цим і своїм глибоким знанням, він здобув собі авторитет влікарні, зокрема серед своїх колег. Деякі з них навіть пропонували йому місце у своїх відділах, як д-р Шкляр у відділі внутрішньої медицини, д-р Ґрін в анастезії, а д-р Дейвідсон в радіології. Але він не прийняв цих пропозицій, а закінчивши „інтерншіп“, 29-го грудня 1951 року виїхав до Чикаґо. Поїхав туди з усім своїм майном, а найважніше з повною папкою важливих рекомендаційних документів, але без адреси знайомих колег, де можна було б затриматися хоча на час шукання помешкання.

Отримавши ліцензію в штаті Ілліной д-р П, Мацюк разом з д-ром Григором Щербанюком відкрили в Чикаґо свою медичну практику, до речі, в дільниці, густо заселеній новопоселенцями. Але цей крок не був успішний і д-р Мацюк рішив покинути приватну практику і піти на „ризединтуру“- спеціалізуючись в радіології. Зацікавлення автора цією ділянкою медицини почалоєя ще в роки його університецьких студій. Професія лікаря-радіолога вже тоді була високопрестижною. Такий лікар мав усюди останнє слово, що д-рові Моцюкові не тільки імпонувало, але разом з тим і збуджувало повагу до цієї спеціальности. Багато до поширення його знання з радіології причинилася його докторська дисертація „Кореляція клінічних обслідувань та рентґенологічних і артеріографічних результатів у недугах циркуляції крови“, опрацьована ним ще в Німеччині.

Свою „резидентуру“ д-р Моцюк почав в радіологічному відділі у лікарні св. Луки в Чикаґо першого червня 1951 року. Д-р Дженкінсон, вітаючи його в своєму відділі радіології, висловив глибоку віру, що, мовляв, одного дня д-р Моцюк „стане добрим радіологом і це матиме місце тоді, коли він закінчить його школу“. Довір'я і глибокі пророчі слова вдумливого вченого й адміністратора д-ра Дженкінсона шв идко здійснилися і д-р П. Моцюк уже тут в лікарні св. Луки розгорнув свою блискучу кар'єру в площинах службовій і науковій.

Тут він одружився 12-го чевня 1954 року з д-ром Ольгою Барбарною, яка також дістала „резидентуру“ в лікарні св. Луки. Це був час завзятої праці, як стверджує сам д-р П. Моцюк. Він тоді не розлучався з книжкою, а ходив „від книжки до пацієнта і від пацієнта до книжки“. В тому часі його покликали також на викладача радіології для студентів медицини в Нортвестернському університеті. Виклади його були дуже цікаві й студенти часто уряджували йому голосні овації за цікаво й наскрізь зрозуміло викладений матеріал.

Праця в лікарні йшла д-рові П. Моцюкові напрочуд легко й він відчував велике задоволення, що було дуже допоміжним в його діяльності. Зліквідувавши практику в Кентакі, він почав переходити на більш поміркована темпо життя. Тепер він доїзджав тільки до однієї лікарні. Цікаво, що довгі роки праці в одній і тій самій професії ніколи його не втомили бо він дуже любив свою професію.

Склавши успішно іспит Американського Борду Радіологів, до якого автор дуже серйозно готувався та пред'явивши громадянські папери, д-р П. Моцюк отримав його диплом. Він пише: „...моя радість була справді велика. Я був перший з чужинців у повоєнний час, що отримав в Америці такий диплом“.

Першого липня 1988 року д-р П. Моцюк відійшов на заслужену емеритуру й тоді лікарі та адміністрація лікарні Ст. Антоні вшанували його почесною грамотою та урочистим прийняттям. У цій ж лікарні 14-го лютого 1989 року відбулося урочисте відсловлення урочистої дошки в честь заслуженного радіолога д-ра Петра Моцюка.

Тут буде цікаво дещо сказати про д-ра Петра Моцюка як ученого радіолога й українського національного діяча. У 1956-1988 роках він був директором радіології в лікарні Ст. Антоні. Тут він відновив й змодернізував свій відділ, придбав найновішу діягностичну апаратуру та провів повний вишкіл персоналу. Д-р П. Моцюк є членом кількох Американських лікарських товариств й активним членом Українського Лікарського Товариства Північної Америки. В1954-1955 роках був головою Іллінойського відділу, а в 1981-1983 роках Головою Головної Управи УЛТПА в Чикаґо. За час свого головування збільшено вдвоє фонди товариства та переставлено все його діловодство на компютерну систему.

Крім своєї лікарні та докторської праці д-р П. Моцюк вів широку українську амбасадорську працю серед своїх колеґ-лікарів. Він говорив їм, що „Україна — не Росія та що вона Европейська країна“, та що український народ був жорстоко переслідуваний більшовиками. „Найтяжчими до переконання і дискусій,- пише П. Моцюк,- були американці жидівського походження“.

Українській громаді в діяспорі д-р п. Моцюк і його дружина відомі як щедрі меценати української науки. 1975 року вони склали 5000 долярів на видання одного числа „Лікарського Вісника“, а в 1983 році склали княжий дар - 100,000 долярів (зараз зріс до чверть міліона дол.) на науковий фонд НТША.

У книзі „Пройдений шлях“ дуже цінне вступне слово відомого критика й літературознавця маґістра Володимира Барагури. У ньому він пише про значення спогадів та їх пізнавальну вартість. Він вважає, що „особа автора має бути віссю, рушієм спогадів, але ядром, серцевиною мемуарів мусять бути події й факти, які зацікавлюють загал їх споживачів - дослідникків і читачів“.

У книзі „Пройдений шлях“ вражають читача друкарські огріхи, а їх тут чимало. Також пояснення під знімками не завжди точні. Книга надрукована на доброму папері й в основному робить добре враження. Тираж книжки такого цінного видання рішуче замалий.

Підсумовуючи, треба сказати, що книжка д-ра Моцюка „Пройдений шлях“- це цінне й дуже потрібне видання, в якому „те, що вважалося забутим, пройденим, минулим“ по-справжньому „виринуло на хвилі життя“. Спогади написані наскрізь оригінально і дуже щиро. Вони в цілому сповнені життєвої правди, у них немає нічого штучного, надуманного, еґоцентричного що знецінювало б їх вартість. Обстоюючи одну з найхарактерніших і найпочесніших рис спогадної літератури - громадянську мужність і цілеспрямованість, автор формулює її нові завдання: замість традиційної фіксації і засудження пережитків минулого, він радить аналізувати позитивний життєвий досвід, керуючись високими критеріями оцінки. Його розповідь відзначається подивуґідним знанням деталів та блискучум вмінням їх використання. У книжці переважає погідний та неозлоблений гумор. Автор „не скриває своєї радости з успіхів, але й не закриває своїх невдач та признається до своїх помилок, прогріхів, за які щиро кається“. Його спогади в цілому - це багатий жмут глибоких переживань, щирих спостережень та чітких вражень, охоплених плястично. Тут і щирі рефлексії, найкращі і найдорожчі його серцю.

Не зважаючи на друкарські огріхи, книжка написана жваво й переконливо. Вона багата на цінні спостереження, читається легко та з інтересом і, безперечно, буде корисною кожному шанувальникові справжнього спогадного мистецтва.

Володимир Жила

ЧЕРНІВЦІ. — З ініціятиви місцевої організації ОУН в катедральному соборі св. Параскеви Буковинської та Чернівецької Митрополії Київського Патріярхату та прокатедральному соборі Святого Успіння Коломийсько-Чернівецької Епархії УГКЦ, також і в інших храмах Буковини відбулися Панахиди з нагоди 30-ої річниці смерти голови Проводу Українських Націоналістів полк. Андрія Мельника.

ЛЬВІВ. — Пресовий центр УГА повідомив, що тут здійснено напад на редакцію тижневика „Голос Нації“. Напасники побили голову політичної референтури УНА-УНСО, кандидата в народні депутати України Анатолія Лупиноса. Двоє у масках, озброєні обрізом та металевими палками, увірвалися до редакції. Як сказав Лупиніс, „почерк бандитів“ нагадав йому випадок, коли кілька років тому він був схоплений працівниками КҐБ та МВС.